

O'ZBEKISTONDA XUSUSIYLASHTIRISH

Samatov Olimjon Toshpulotovich
Salimova Farangiz Hazratqul qizi
Toshboltayev Sardorbek Soatmurat o'g'li
Xasanova Farzona Ilxom qizi
Xodiyeva Shaxlo Baxriddin qizi
TerDU talabalari

Annotatsiya

O'zbekistonda iqtisodiy islohotlarning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lgan xususiylashtirish jarayoni davlat korxonalarini bozorga kiritish va raqobatbardosh iqtisodiy muhitni yaratishga xizmat qiladi. Ushbu maqolada xususiylashtirish jarayonining tarixiy rivoji, uning iqtisodiyotga ta'siri, amalga oshirilgan chora-tadbirlar va erishilgan natijalar tahlil etiladi.

Kalit so'zlar. Xususiylashtirish, iqtisodiy islohotlar, davlat korxonalari, O'zbekiston, raqobatbardoshlik, bozor iqtisodiyoti, sarmoyadorlar.

Abstract

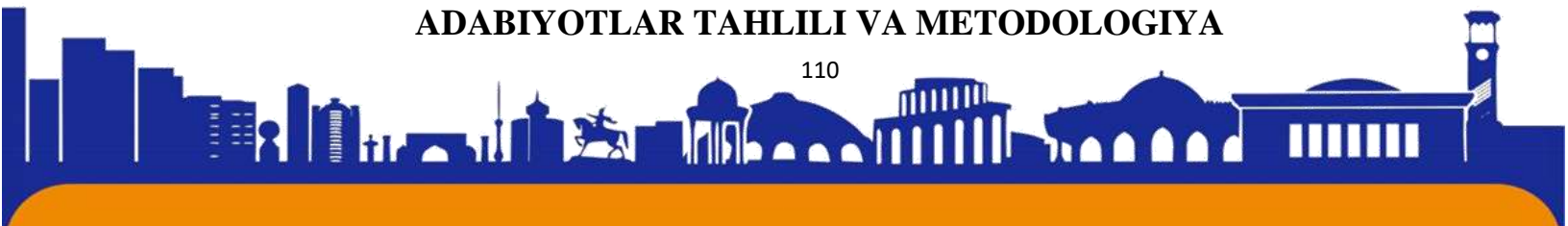
The process of privatization, which is one of the important directions of economic reforms in Uzbekistan, serves to introduce state-owned enterprises to the market and create a competitive economic environment. This article analyzes the historical development of the privatization process, its impact on the economy, implemented measures and achieved results.

Keywords. Privatization, economic reforms, state enterprises, Uzbekistan, competitiveness, market economy, investors.

KIRISH

O'zbekistonda iqtisodiyotni liberallashtirish va davlat mulkini xususiy sektor qo'liga o'tkazish maqsadida xususiylashtirish jarayoni keng ko'lamda amalga oshirilmoqda. Davlat mulkini xususiylashtirish orqali bozorni erkinlashtirish, raqobatni rivojlantirish va samaradorlikni oshirish ko'zda tutilgan. Ushbu maqolada O'zbekistonda xususiylashtirish jarayonining o'ziga xosligi, amalga oshirilgan islohotlar va ularning iqtisodiyotga ta'siri haqida batafsil ma'lumot beriladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Xususiylashtirish bo'yicha tadqiqotlar davlat mulkini xususiy qo'llarga o'tkazishning iqtisodiy samaradorligini oshirishi va raqobatni kuchaytirishi mumkinligini ta'kidlaydi. Megginson va Netter (2001) o'z tadqiqotlarida xususiylashtirishning iqtisodiy samaradorlikni oshirishdagi o'rni haqida gapirgan va davlat sektori bilan taqqoslaganda xususiy sektorning resurslardan samaraliroq foydalanishini ko'rsatgan. Boycko, Shleifer va Vishny (1996) esa xususiylashtirishning o'rta va uzoq muddatli iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatishini qayd etadi.

O'zbekistonda xususiylashtirish jarayonini amalga oshirishda 1990-yillardan buyon turli bosqichlar kuzatilib kelmoqda. So'nggi yillarda iqtisodiyotni raqobatbardosh qilish va xorijiy sarmoyalarni jalb etish maqsadida davlat mulkini xususiy sektorga o'tkazish jarayoni tezlashdi. Shu maqsadda qabul qilingan qator normativ hujjatlar va milliy dasturlar davlat iqtisodiy islohotlarining eng muhim yo'nalishlaridan birini tashkil etadi.

Maqola sifatli tahlil usuliga asoslangan bo'lib, xususiylashtirish bo'yicha amalga oshirilgan qonunchilik va iqtisodiy islohotlar, shuningdek, ushbu jarayonning natijalarini baholash uchun statistika va amaliy ma'lumotlardan foydalanildi. Qiyosiy tahlil orqali boshqa mamlakatlar tajribasi hamda O'zbekistonning xususiylashtirish natijalari o'rganildi.

NATIJALAR

O'zbekistonda xususiylashtirish jarayonida qator o'zgarishlar amalga oshirildi, bu o'z navbatida mamlakat iqtisodiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi. Quyidagi jadvalda O'zbekistonda xususiylashtirish bo'yicha asosiy chora-tadbirlar va ularning natijalari keltirilgan.

1-jadval. O'zbekistonda xususiylashtirish bo'yicha asosiy chora-tadbirlar va ularning natijalari

Yil	Qabul qilingan chora-tadbirlar	Natijalar	O'sish ko'rsatkichi (%)
1991-1995	Dastlabki xususiylashtirish bosqichi	Bozorga xususiy sektordan yangi subyektlar kirdi	2.5%

2016-2020	Xususiylashtirish dasturi	Davlat korxonalarining qisqarishi	3.2%
2021-2023	Xususiylashtirishni jadallashtirish	Xorijiy sarmoyalar va yangi bizneslarning kirishi	5%

O'zbekiston iqtisodiyotida xususiylashtirish jarayonlari natijasida bir qator yutuqlar kuzatildi:

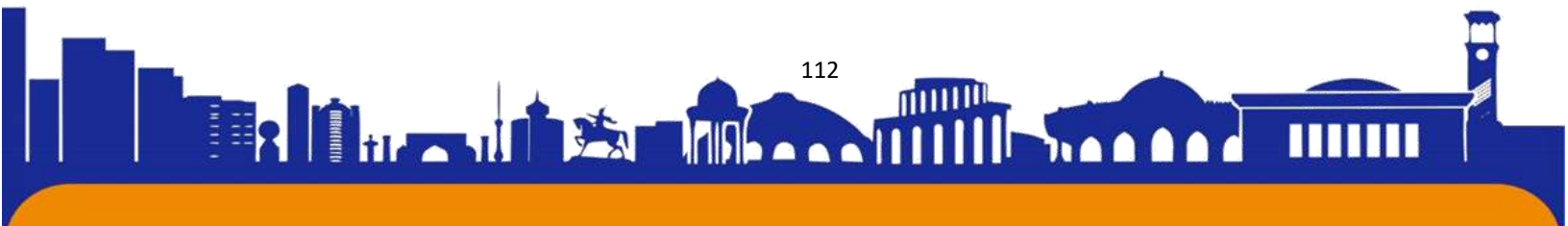
Bozor samaradorligining oshishi: Davlat korxonalarini o'rnini xususiy sektorning egallashi, raqobatni oshirish va xizmat ko'rsatish darajasini yaxshilashga olib keldi.

Xorijiy sarmoyadorlarni jalb qilish: Xususiylashtirish orqali xorijiy sarmoyadorlar uchun yangi imkoniyatlar yaratildi va bozorga kirish imkoniyatlari kengaydi. Shu tufayli, texnologik yangilanish va investitsiyalarning ko'payishi kuzatildi.

Iqtisodiy o'sish va raqobatning oshishi: Xususiylashtirish tufayli iqtisodiy samaradorlik oshdi va iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatdi. Xususiy sektorning faoliyati bilan raqobat muhiti yaxshilandi va mamlakat iqtisodiyoti innovatsiyalarga yanada ochiq bo'ldi.

XULOSA

O'zbekistonda xususiylashtirish jarayoni davlat iqtisodiyotini erkinlashtirish va bozorni raqobatbardosh qilishda muhim omil bo'lmoqda. Ushbu islohotlar tufayli iqtisodiy samaradorlik oshib, xorijiy sarmoyalar uchun yangi imkoniyatlar ochildi. Biroq, davlat tomonidan qo'shimcha nazorat va qo'llab-quvvatlash mexanizmlari bilan xususiylashtirish jarayonini yanada kuchaytirish maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Megginson, W., & Netter, J. (2001). From State to Market: A Survey of Empirical Studies on Privatization. *Journal of Economic Literature*.
2. Boycko, M., Shleifer, A., & Vishny, R. (1996). A Theory of Privatization. *Economic Journal*.
3. "O'zbekiston Respublikasi Xususiylashtirish to'g'risida qonun hujjatlari va milliy dasturlari," O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari.
4. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot vazirligi hisobotlari va xususiylashtirish bo'yicha ma'lumotlar.

